

Ines Tommila

Opettaja, insinöörin vaimo Ines Tommila os. Dunderberg syntyi Tampereella. Hän solmi avioliiton vuonna 1906 insinööri Arvi Tommilan kanssa ja seurasi miestänsä Bakuun, jossa hän toimi voimistelunopettajana. Maailmansodan aikana Tommilat palasivat Suomeen ja asettuivat pian asumaan insinöörin syntymäpitäjään Merikarvialle Ollinmäkeen. Mieheensä kuoleman jälkeen Ines Tommila valmistui vuonna 1920 Rauman seminaarista kansakoulunopettajaksi. Merikarvian kunnan Alakylän kansakoulusta hän sai ensimmäisen toimipaikkansa. Vuodesta 1924 Tommila toimi Sataman kansakoulussa ja sen johtajaopettajana vuodesta 1935 lukien. Erkoisesti liikuntakasvatus ja kouluhygienia ovat olleet Tommilan sydäntä lähellä. Tommila on kuulunut kunnanvaltuustoon, verotuslautakuntaan, kirkkovaltuustoon, raittiuslautakuntaan, toiminut köyhäinhuoltolautakunnan varapuheenjohtajana, sairaalan rakennuskomitean jäsenenä ja johtokunnan puheenjohtajana, Merikarvian Vapaan Huollon puheenjohtajana jne. Hän kirjoitteli myös sanomalehtiin pirteillä tuotoksilla. Merikarvian Marttayhdistys oli kovin mieluista harrastus. "Lasten paras"- rahaston luoja Tommila oli myös. Vuosittain myydyistä Vappu-kukista kertyi tähän rahastoon varoja Merikarvian lasten hyväksi.

Koulukeittola oli Ines Tommilan sydäntä lähellä. Heikki Tähtisen omistamassa kuvassa 1930 luvulla ovat kotitalousopissa Saimi Tähtinen os. Peltomäki, Hilikka Saari, Aino Junkkeli-Juhola, Kyllikki Mäki sekä Kerttu ja Alli Lehtonen

Legendaarinen koulun opettaja Ines Tommila sai aikaan Sataman kouluun koulukeittolan

Jussi Pitkäranta toi soiton ja laulun Sataman knsakouluun

Sataman koulusta tuli Jussi Pitkärannan ansiosta laulava ja soittava koulu ja Sataman koulu oli musiikkinsa ansiosta kovin tuttu laajalti ympäri Suomea. Jussi Pitkäranta oli innokas musiikkimies, joka osasi nähdä tärkeäksi kehittää koulujen välisiä henkisiä kilpailuja koulujen välisten hiihtokilpailujen ohkeen hyväksi lisäksi. Henkisten kilpailujen tuomarit saatiin Merikarvian Yhteiskoulun opettajien joukosta. Valitettavasti nämä henkiset kilpailut ovat jääneet unholaan jostain oudosta syystä tämän päivän kouluista.

Sataman koulun oppilaat saavuttivat menestystä henkisissä kilpailuissa: Niistä Satakunnan Kansa kirjoitti 10.4.1964: "Yli sata osanottajaa Merikarvian koululaisten henkisissä kisoissa". Menestyjistä mainittiin mm. yksinlaulussa I-IV luokat: voittaja Hannu Häyrinen, Ylikylä-Ahlströmin koulusta, toisena Asko Vuori Sataman koulusta. V-VI luokat: voittajat tasapistein Tuula Vuorisalo Sataman koulusta ja Pekka Koskenkorva Ylikylä-Ahlströmin koulusta. Pianonsoitossa voittaja löytyi Sataman koulun Jukka Leutosesta ja soolosoittimen voitti Sataman koulun oppilas Marjo Raunela. Lausunnan paras I-IV luokilta oli Erja Maunula Ylikylä-Ahlströmin koulusta ja toisena Asko Vuori Sataman koulusta. Tuula Vuorisalo oli V-VI luokkien paras lausuja. Piirustus sarjan I-IV luokkien paras oli Riitta Viitala Ylikylän Pohjoisesta koulusta ja V-VI luokkien parhaat olivat Paula Kallioinen ja Sirpa Hakasalo Ylikylä-Ahlströmin koulusta.

Sataman koulu sijoittui hyvin myös koulusoitinyhtyeellä, nokkahuiluyhtyeellä, kitarayhtyeellä. Vielä Sataman koulu esiintyi kahdella näytelmällä: "Äiti ja tytär" ja "Prinsessa Enminäviitsi", jotka opettaja Jussi Pitkäranta oli kirjoittanut.

19.4.1964 Sataman koulu lähti voitettuaan Merikarvian koulujen välisen karsinnan Poriin piirin karsintoihin, jotka pidettiin Cygneuksen koululla. Kilpailuissa Tuula Vuorisalo sai II palkinnon V-VI

luokkien yksinlaulukilpailussa. Jukka Leutonen IV luokkalaisena sai II palkinnon V-VI luokkien pianonsoitossa. Jukka Leutosesta tuli sittemmin kanttori, kuoronjohtaja ja pianonsoitonopettaja.

Marjo Raunela sai II palkinnon tenorinokkahuilun soitossa V-VI luokkien sarjassa.

Sataman koulusoitinyhtye sai II palkinnon soitinyhtyeiden sarjassa. Nokkahuiluyhtyeiden kilpailuissa Sataman koulu sai myös II palkinnon. Vielä Sataman koulu sai näytelmien sarjassa 3. sijan. Piirustuskilpailussa Sirpa Hakasalo Ylikylä-Ahlströmin koulusta sai II sijan

Aimo Tammivuori kirjoitti Satakunnan Kansassa 20.4.1964: ” Aivan erityisen kiitosmaininnan ansaitsee Merikarvian Sataman kansakoulu, joka yksin toi kilpailuun autokuormallisen osanottajia. Opettaja Jussi Pitkäranta ansaitsee korkean arvosanan työstään nuorten taiteellisten harrastusten hyväksi”. Kiitokseksi kilpailumenestyksestä Aimo Tammivuori lähetti kaikille osanottajille hopeiset mitalit ja kiitoskirjeen Sataman kansakoulun Johtajalle Jussi Pitkärannalle tunnustukseksi siitä, että koulu osallistui niin laajassa mitassa Oulun Suurjuhlien karsintakilpailuun. Samalla hän esitti parhaan kiitoksen kaikille osanottajille.

Sataman kansakoululla oli kevätkonsertti 29.4.1960 klo 19.00, jossa koulun kuoro ja nokkahuiluorkesteri esiintyivät opettaja Jussi Pitkärannan johdolla. Solisteina juhlassa esiintyivät Vesa ja Marianne Heikkilä laulu ja Jukka Vuori trumpetti.

Porissa Kansakoulun Suurjuhlilla 25.-26.5.1960 Sataman koulu sai koulusoitinyhtyeiden kilpailusta johtajanaan Jussi Pitkäranta ensimmäisen sijan. Voittoesitys kuultiin illalla radiosta ”Päivän peili” – radio-ohjelmassa.

Koulun oppilaiden joukossa oli yrittäjiksi pyrkiviä: Erityisesti muistan maukkaat nekut, joita varsinkin ensin Kauko Nyroos ja minun aikanani Simo Nyroos myivät aivan kohtuullisella hinnalla koulutovereille. Nekkujen hintaa en enää muista.

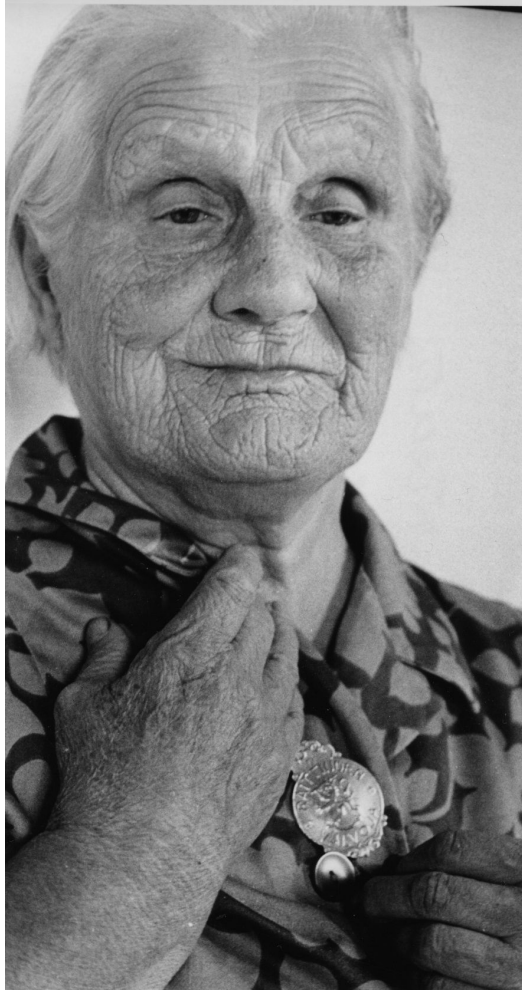
Koulun ruoka oli maittavaa ja ruokailu tapahtui hyvässä järjestyksessä ala-aulassa. Joskus oikein kilpailtiin siitä, kuka santsaa useamman annoksen. Merikarvian kansakouluista juuri Sataman koulussa alettiin ensimmäisenä koulukeittiö eli kansakouluruokailu 2.3.1925. Luulenpa että siihen Tommi-tädin lisäksi oli kantavana voimana kunnallisissa lautakunnissa ansiokkaasti toiminut ja aivan koulun vieressä asunut Hanna Alho.

Opettaja Luomanmäki oppilaileen

J.O. Rikalainen

Hanna Alho

Huutaa niin ko Krookav varekset

Jaakko Mäkisen talo sijaitsee entisellä Santolan tilan maalla ns. Murppulanmäellä. Tänne Jaakko ja Ritva rakensivat kotinsa. Jaakko oli kasvattina Santolassa isänsä kaaduttua sodassa. Jaakko on osallistunut paikkakunnan urheiluelämään monipuolisesti. Parhaiten hän taisi menestyä pitkän matkojen juoksuissa ja hiihdossa mm. Pirkan hiihdossa. Hän aloitti Mars- seurassa ja jatkoi myöhemmin ansiokasta työtä urheilun parissa vaimonsa kanssa Innon ja MePan riveissä. Jaakko on aina ollut pidetty mies tarmokkuutensa ja aktiivisuutensa vuoksi. Tällä kauniilla mäellä Jaakko ja vaimonsa ovat kasvattaneet upean lapsijoukon, minkä lisäksi moni lapsi on saanut päivähoitopaikan heidän luonaan. Muistan vielä hyvin, kun Jaakko lähti Alisen ja Hakosalon poikien kanssa hakemaan Aliselle joulukuusta nykyisen Paavilaisen tontin alueelta. Jaska oli silloin sotaväestä lomalla ja intoa piukassa, kun pääsi meille nuoremmille pojille kertomaan, kuinka hän saa ampua ”oikeilla panoksilla” sotaharjoituksissa. Myöhemmin minulle selvisi, että näin ammuttiin vain ”räkäpäitä”.

Joulukuusen hakuretki oli sikäli meille järkyttävä retki, että Jaska löi kirveellä ammottavan haavan jalkaansa. Kuljetimme hänet raahaamalla ja lunta haavaan laittaen Aliselle, josta hänet kuljetettiin sairaalaan. Jaska, taitaa olla arpi jalassa muistona siitä joulusta!

Santolassa asui pitkään ”postineitinä” paremmin tunnettu Aini Santola, joka nyt iäkkäänä asuu Kiilarinteellä yli 90-vuotiaana. Ainilla oli tapana järjestää meille oppikouluikäisille lapsille tietokilpailuita, kun heillä Santolassa oli yhteiskoulua käyviä oppilaita kortteerissa. Rehtori Kauko Välimaa muistaa, kun hän köörtäläläisenä yhteiskoululaisena oli siellä kortteerissa, että tietokilpailuja pidettiin Ainin johdolla. Itse muistan, että näissä tietokilpailuissa aina hyvin menestyi nyt jo eläkkeellä oleva opettaja Sulevi Aalto. Aini piti tietoisuuksiaan myös sisarensa kotona Vassan Alisella, jossa myös Vassan nuoret olivat mukana. Ainilla oli jonkinlainen visailukirja, josta hän kysymyksiä esitti. Silloin ei vielä televisiovisailuja ollut keksitty eikä tv:täkään.

Nelly Amanda Peltomäen, s. 6.5.1919, k. 22.12.1992 ja Eino Johannes Peltomäen, s. 9.9.1908, k.19.5.1973, talo, jonka lähellä asuvan Jaakko Mäkisen tyttären Johannan perhe, on hienosti entisöinyt ja peruskorjannut kodikseen, seisoo upealla mäkirinteellä heti Mäkisen talon vieressä.

Sitä vastapäätä on ylimerivartija Tauno Salmin omistama mökki, jonka hän osti vuonna 1999. Maantienleventämisen ja nostamisen johdosta mökki on tänään aivan kauppatiessä kiinni ja sitä alempana. Tämä hirsirunkoinen talo on jo 1800-luvun lopulla siihen paikkaan rakennettu ja sillä on mielenkiintoinen historia: se toimi alkuaan, silloin kun Krookan satama oli todellisessa voimassaan, satamatyöläisnaisten asuntona. Tuosta ajasta talossa muistetaan olleen mm tupakanpolttoon tarkoitettuja pitkävartisia piippuja, joita enää ei ole olemassa, mikä on sääli. Talossa asui aikoinaan myös Unto Majan perheväki, kunnes he muuttivat Vassalle taloon, jonka paikalle tulee uusi K-kauppa.

Sittemmin talo siirtyi Leo ja Hilda Salmen viisilapsisen perheen omistukseen vuonna 1951, jonne he muuttivat Salmen sahan Kolhoosista. Leo oli ammattikalastaja. Sittemmin pihapiiriin rakennettiin toinenkin asuinrakennus, jossa Tauno Salmi nykyisin asustelee.

Uuno Salmen poika Touko Salmi muistelee Krookkaa vuoden 2002 joululehdessä mm seuraavasti: Lapsuuteni sain elää kauniissa ympäristössä Merikarvian satamassa. Joskus minusta on tuntunut siltä, etteivät kaikki krookkalaiset pitäneet tästä nimestä. Eräät ovat pitäneet sitä jopa satamalaisten haukkumanimenä. Krookka-nimi on kuitenkin jäänyt elämään ja sen synnystä Touko on kuullut seuraavan tarinan - Entisaikaan kun autoja ei vielä ollut, kulkivat naapuripitäjien maatalojen isännät hevosineen ja rattaineen silakan ostossa satamassa. Miesten tullessa satamaan oli samaan aikaan iso varislauma lähtenyt pikkupoikien ajamana kiviaidalta lentoon. Varikset olivat mennessään huutaneet kovalla äänellä krook, krook, krook. Kun isännät eivät sataman alueesta muuta nimeä tienneet, he alkoivat varisten huutojen mukaan kutsua seutua Krookka-nimellä. Myös vanha sanonta tästä Krookka-nimestä on ollut Touko Salmelle pikkupojasta asti tuttu: ”Huutaa niin ko Krookav varekset.” Tätä sanontaa vanhempi väki käytti usein silloin, kun poikasakki piti häiritsevää meteliä.

Toukon lapsuudessa näitä maalaisia kulki kalanhaussa Krookassa. Varsinkin sota-aikana ja sen jälkeen nämä maalaisukot olivat odotettuja vieraita rannoille. Sodan takia kaikesta tavarasta oli kova pula. Heillä oli mukana kirnuttua voita, jauhoja, perunoita ja muitakin kasviksia ja lihaa. Nämä tuotteensa he vaihtoivat satamassa kalaan. Toukon muistiin jäi erikoisesti se Honkajoen isäntä, joka vieraili heidän kodissaan sodan jälkeisinä vuosina. Tämä Teutoriksi kutsuttu mies tuli meille jo illalla valmiiksi ennen kuin kalastajat lähtivät yöksi kalanpyyntiin merelle. Hän yöpyi meidän saunakamarissa ja hänen hevosensa odotti ulkona. Aamulla viideltä Teutor meni rantaan katsomaan Uuno ja Leo Salmen kalansaalista. Hyvissä ajoin aamupäivällä Honkajoen taloissa syötiin tuoretta meren herkkua, merikarvialaista silakkaa.

Touko muistelee, että Krookan rannassa on vuosikymmenien mittaan ollut paljon suuria yleisötilaisuuksia. Yksi tällainen oli 10.8.1946: Meitä oli poikajoukko Lindenin leipikossa niillä kohdin, missä nyt kulkee maantie sahalle. Kuulimme laitureitten suunnasta torvimusiikkia ja lähdimme ottamaan selvää, mikä siellä soi. Laitureilla oli paljon väkeä. Samalla näimme mistä torvisoiton ääni kantautui korviimme. Silsuntista sisään Krookkaan tuli hiljaisella nopeudella reposaarelainen Sampo-hinaaja vetäen perässään isoa lastiproomua. Proomussa oli eri yhdistysten väkeä ja myös laulu- ja soittoseurojen jäseniä. Proomussa torvet soivat satamaan tulon merkiksi, ja laiturilla olevat vastaanottajat ottivat vieraansa vastaan laulutervehdyksin. Reposaarelaiset tulivat näin näkyvästi Merikarvian mieslaulutalolle vieraaksi. Tämä tapaus jäi Toukon mieleen siksi, että samaan aikaan kodin peräkammarissa syntyi hänelle veli. Vuonna 1962 oli Krookan rannassa Toukon mieleen hyvin jäänyt tapahtuma: oli koittanut kolmen kalastajan mereen siunaamisen hetki. Toukolle ja koko rannikon kalastajaväelle tutut miehet olivat joutuneet syysmyrskyn uhreiksi jo vuonna 1957 Ouran takana tullessaan maita kohti lohipyödyksiltään. Armoton meri vei mukanaan kolme kalastajaa. Kalastajat Heikki Valfrid Venho, hänen 15-vuotias poikansa Heikki Juhani sekä Johan Vihtori Marjamäki hukkuivat 4.11.1957. Heitä ei koskaan löydetty. Krookasta 24.6.1962 lähteneessä saattokulkueessa oli kymmeniä kalastusveneitä, jotka seurasivat merivartioston veneitä kohti Viitamerta ja Tynnyrikaria. Lohimiesten siunaustilaisuus oli vaikuttava hetki ja meille kalastajille myös muistutus meren vaarallisuudesta, kertoo Touko Salmi. Tähän hartaustilaisuuteen osallistui noin 1500 henkilöä.

Nelly Peltomäen kotitalo sijaitsi Kuoppamäen tilalla, nykyään siinä asuu Ari ja Johanna Hauijärvi perheväkineen. Talo on rakennettu 1950-luvulla. Tontti on noin 1700 m² suuruinen.

Nelly Peltomäen talon lähellä asuvan Jaakko Mäkisen tyttären perhe on hienosti entisöinyt ja peruskorjannut kodikseen.

Aiemmin E.E. Nordlundin kotitalo oli Peltomäen talon paikalla.

Asioitsija E.E. Nordlund

E.E. Norlund oli Merikarvialla ollessaan innokas nuorisoseuramies

Hän käytti mm. Räiske lehdessä nimimerkkiä Aivan.

”Lyökäämme käsi kätehen sormet sormien lomahan”

Jokainen, joka viime vuosina on seurannut nuorisoseuraliikettä maassamme, on varmaankin tullut huomaamaan, miten nuorisoseura siellä täällä armaassa isänmaassamme ovat yhteisvoimin yhtyneet yhteistyöhön, miten ne ovat erittäin naapurukset, keskenään seurustelleet, panneet yhteisiä juhlia toimeen jne. Ja minkä tähden ne ovat näin tehneet? Sen tähden, että yhteistoiminta, joka voi olla samoin myöskin nuorisoseuraliikkeen asialla, on havaittu paraaksi keinoksi yhteistä asiaa edespäin auttamaan.

Tuollaisesta ensi askeleesta yhteistoimintaan naapuriseurain kanssa minut kirjeenvaihdosta näiden kesken olen tämän seuralehden palstoilla jo viime vuonna kerran harjoittanut ja on tietääkseni seura sittemmin ollut kirjeenvaihdossa muutamien naapuriseurain kanssa. Nyt on aikomuksena pakista edelleen samasta yhteistyöstä eräässä toisessa vuodessa. Äskettäin oli paikkakunnan sanomalehdissä

mainittu, että Pohjois-Satakunnan kansanopiston pohjarahasta, joka on säilytettynä.

Kansallisosakepankissa teki tämän vuoden ensi päivänä SMK 1.144,41. Siis kysymys on siihen piirien aijotun kansanopiston pohjarahastosta, johon muun muassa Merikarvian nuorisoseura kuuluu. Tuon nyt siis tiedämme ja lisäksi tiedänmme senkin, että nuorisoseurat ovat ottaneet kaikkialla maassamme asiakseen auttaa kykynsä mukaan kansanopistoja. Kun nyt tämän tiedämme niin eikö nouse ikään kuin itsestään kysymys; mitä nuorisoseuramme on tehnyt tai aikoo tehdä kansanopistojen hyväksi. Nousee – ja ellei, niin minä sen nyt nostan ja pyydän samalla tekemääni kysymykseeni vastata ja ehdottaa seuraavaa:”

Nordlund toimi myöhemmin sanomalehtimiehenä mm. Kajaanissa. Hän kuvasi paljon 1900 lukujen vaihteessa merikarvialaisten elämää. Ne kuvat pitäisi kiireesti koota yhteen ja laittaa niistä oma näyttely. Missähän ne kuvatovat nyt?

E.E. Nordlund

E.E. Nordlund

Peltomäkeä vastapäätä on kalastaja Leo Salmen mökki ja sen takana on hänen poikansa Tauno Salmen asuinrakennus.

Sen takana on Mikko Hyrskylähti ja Irja os. Vapaakosken asuintalo ja Mikon verstaas. Mikkohan toimi putkialan ammatissa, putkiasentajana. Perimätiedon mukaan talo on rakennettu 1800-luvun loppupuolella. Talolla on ollut useita omistajia. Tila tuli vuonna 1956 Hyrskylähdille kaupalla.

Tällä paikalla on asunut aiemmin Eranka-niminen perhe.

Käyn Rannikon kahvilassa

Talossa oli Silanderin aikana ko kahvila ja matkakoti. Tämä rakennus rakennettiin maankohoamisilmiön seurauksena syntyneelle vesijättömaalle. Tarina kertoo, että rakennuksen rakensi Amerikasta kotiseudulleen palannut "Kultasormi" Talo on alkuaan rakennettu neljälle kapealle saralle 1931 kauppakirjan mukaan. Aluelle kerättiin myyntiin halkoja sataman kautta vientiin kotimaahan ja ulkomaille erityisesti Tukholmaan. Talo on rakennettu kerroksittain aina kasvavan tarpeen mukaan. Vuoden 1920 talo on yksikerroksinen ja mansardikattoine sekä L-muotoinen vinkkelitalo. Taloa

laajennettiin vuonna 1930. Talosta purettiin lähes kaikki tulisijat 1950-1960 luvuilla, mutta kolme kaakeliuunia on säilytetty.

Talo tuli vuonna 1942 Kulosaaren perheen käyttöön oston kautta. Talo laajennettiin suorakaiteen muotoiseksi, jollainen se tänäänkin on Jukka-Pekka ja Katja Kulosaaren omistuksessa. He puolestaan ostivat talon 2010.

Väinö ja Lempi Brändö asuivat 1930-luvulla pienellä kalastajatilalla Brändön saarella, Krookanlahden rannalla. Punamullatussa talossa oli kaksi kamaria ja keittiö. Aiemmin tila kuului Pappilan torpana seurakunnalle. Väinö Brändön vanhemmat asuttivat paikkaa jo 1800-luvun alkupuolella ja he saivat elantonsa kalastuksella. Väinön isä Rikdard Brändö oli myös taitava viulunsoittaja. Brändön tilalla on suku asunut Lindgvist/Brändö nimellä 1820 luvulta alkaen.

Väinö ja Lempi Brändö avioituivat vuonna 1930 ja perheeseen syntyi seitsemän lasta. Brändö oli vielä tuohon aikaan saari, jonne kuljettiin veneellä ja talvella jään sen salliessa käyden tai kelkalla. Nykyinen Norrbrändön silta rakennettiin vasta 1960-luvulla. Nykyisin saareen pääsee Palosaarentietä pitkin oikein asfalttitietä myöden. Myöhemmin Brändön saari tuli kuuluisaksi purjealusten ja veneiden veistämönä. Brändön varvilla rakennettiin viimeinen laiva Kostin sahasuvulle 1940-luvun lopulla. Väinö Brändö suomensa sukunimensä vuonna 1935 Kulosaareksi. Väinö peruskorjasi talonsa kaksikerroksiseksi paremmin vastaamaan uutta elinkeinotoimiinsa.

Kun mantereella vuonna 1942 tyli myytäväksi ns. Rannikon baari, jonka leskirouva Edla Silander omisti ja jossa vuodesta 1932 hän piti kahvilaa ja matkakotia. Väinö Kulosaari e. Brändö oli taitava musiikkimies. Hän ja kelloseppä Veikko Siulo perustivat tanssiyhtye Rytmipojat. He kiersivät tanssilavoillasoittamassa, Siulo rumpalina ja hanuristina ja Väinö viulua.

Kulosaaren kahvilassa kävi paljon yöpyjiä ja siellä maistui Porin Tähti Pilsneri, jolla jano lähti. Paikka oli Krookan sosiaalinen keskus, jossa aika vähän naiset viihtyivät.

Matkustakodissa yöpyivät mm. läheisen Dernjatinin helsinkiläiset omistajaveljekset 1950-1964., joilla oli 20 henkeä työllistävä savustamo ja suolaamo Krookan rannassa. Toisen veljen vaimo oli kuuluisa Metro tyttöjen lauluyhtyeen jäsen sopraano Tamara Dernjatin. Tapio Rautavaara ja Ossi Elstelä vierailivat Kulosaaren majatalossa, kun Punainen Mylly saapui paikkakunnalle.

Tänäänkin talo on suvun omistuksessa, jota Jukka-Pekka ja Katja Kulosaari pitävät kesäasuntonaan asuen itse vakituisesti Valkeakoskella.

Brändön tilalla elanto saatiin kalastuksella, mutta myös perunaa ja juureksia kasvatettiin pienelläpelolla. Pääasiallinen elanto saatiin Väinön ja Lempin pitäessä Jukolan saarella sijaitsevassa sahan tiloissa ”Pömpeliksi” kutsuttua ruokalaa.

Sitten tuli Kulosaaren majatalo ja kahvila. Ollaan jo Krookan ytimessä

Kulosaaren majatalo ja kahvila

Jukka-Pekka Kulosaari omistaa tänään tämän historiallisen rakennuksen. Hän maalautti talon ja on entisöinyt taloa. Jukka-Pekka kirjoitti Merikarvian Joululehteen tästä talosta hienon kuvauksen.

Ensimmäisellä kirjallisella matkallani poikkesin myös tässä paljon Krookan historiaa kertovassa liikepaikassa. Sitten tuli erityisen mielenkiintoinen rakennus Väinö ja Lempi Aleksandra Brändön eli Kulosaaren majatalo ja kahvila. Komean kaksikerroksisen puutalon on rakentanut Amerikasta tullut ”Kultasormi”. Se jälkeen talo oli vuodesta 1932 Edla Eliina Silanderin omistuksessa ja siinä toimi Kahvila Rannikko. Silander saapui leskenä Kotkasta Merikarvialle. Hän oli syntynyt naapurustossa Lapväärtissä.

Väinö Kulosaari e. Brändö osti takennuksen vuonna 1942. Oikeastaan hänet tunnettiin vuodesta 1935 lähtien suomennetulla nimellään Kulosaari. Brändön perhe asui ennen tämän talon ostamista nykyisen Heikki Välimaan tontilla aivan nykyisen Kalastusmuseon vieressä, paikassa jossa Lindqvist/Brändön suku asui 1820 luvulta lähtien. Kulosaaret pitivät ruokalaa Juholan sahan työmiehiä varten. Kun Jukolan sahan lopetettiin ja sen koneet siirrettiin Suojärvelle, Kulosaaret ostivat Silanderin tontin. Kulosaarella oli talossaan kauppa, kahvila, kotileipomo ja matkustajatalo. Talo on Kulosaaren suvulla tänäänkin. Talosta löytyy tänäänkin tuon ajan kahvilan gramofoni, joka antoi 20 pennillä levymusiikkia. Valkeakoskelainen sähköinsinööri Jukka Kulosaari viettää paljon vapaa-aikaansa syntymäkodissaan ja hän omistaa nykyisin tämän hienon talon, jota hän on peruskorjannut. Jukka muistetaan MePa:n menestyneimmän jalkapallojoukkueen tuulennopeana oikeana laitahyökkääjänä 1950-luvulta

Talvisaikaan hevoset vetivät pitkissä jonoissa tukkeja Salmen sahalle. Kesäajan kalamarkkinat olivat valtaisa tapahtuma Krookassa, kun kymmenet pesäpaatit ja rääkipaatit täysissä lasteissa toivat silakkaa satamaan. Krookan satamassa kottikärryillä kärrättiin halkoja kaljaaseihin. Propsipuut kaadettiin veteen, josta ne sitten hinattiin laivan viereen ja siitä laivaan.

Niinpä Kulosaari laittoi liiketaloonsa lisäksi ruokakaupan. Leivät ja leivonnaiset tehtiin itse ja niitä myytiin lähikauppoihinkin. Kalanostajat tarvitsivat yöpymispaikkoja ja siksi Kulosaari muutti talonsa kaksikerroksiseksi 1940 luvulla liiketilojen tarpeiden kasvaessa. Kesäajan vilkkaimpana aikana Kulosaarilla oli satamalaiturin läheisyydessä kiosk, josta sai ostaa höyrymakkaraa, limonadia ja munkkipossuja. Ne olivat haluttuja tuotteita.

Majatalon yöpyjien joukossa oli maakunnan miehiä. Myös Dernjatinin savustamon, nykyinen Rantagalleria tai Savugalleria, väkeä asui Kulosaaren majatalossa, myös Metrotyttöjen Tamara oli heidän joukossaan. Myös esiintyviä taiteilijoita kuten Tapio Rautavaara ja Ossi Elstelä yöpyivät usein majatalossa esiintyessään Merikarvialla. Kahvilassa oli menoa ja meininkiä. Vieraat nauttivat pitkäkaulaista kaljapulloista juomaa, puhetta pidettiin ja tumma savu täytti kahvilan, jossa gramofoni soitti parasta ajan musiikkia.

Kulosaarella oli sataman talossaan kauppa, kahvila, kotileipomo ja matkustajatalo. Juuri matkustajatalon tarpeen vuoksi rakennuksesta tuli kaksikerroksinen. Talo on Kulosaaren suvulla nykyisinkin Jukka-Pekka Kulosaaren omistuksessa. Talosta löytyy vielä tänään kahvila-ajoista kertoen gramofoni, joka antoi muinoin 20 pennillä levymusiikkia savuiseen kahvilamiljööseen, jossa Krookan miehet istuivat kertomassa merielämästään ja siitä suuresta kalansaalista Ouran takaisilta vesiltä sekä juuri käydystä sodasta. Sodan traumoja parannettiin ryhmäterapeuttisesti. Valkeakoskelainen sähköinsinööri Jukka Kulosaari viettää paljon vapaa-aikaansa syntymäkodissaan. Jukka-Pekka oli luokkatoverini, Sataman kansakoulusta ja yhteiskoulusta. Jukka muistetaan ehkä parhaiten MePa:n menestyneimmän jalkapallojoukkueen tuulennopeana oikeana laitahyökkääjänä 1950-luvulta. Jukka harrasti nuoresta pitäen valokuvausta voittaen kuvillaan yhteiskoulun kilpailujakin. Samoin hän oli taitava vesiväritöissään. Ei siis ole ihme, että hänen tyttärensä Elina on saanut taitelijakipinänsä juuri isältään,

Elina e. Kulosaari väitteli hiljakkoin taiteen tohtoriksi Tukholmassa. Kesällä 2016 Kulosaaren valokuvanäyttely ihastutti katselijoita.

Lännenmäkenä tunnettu paikka on nähnyt monenlaista puuhaa

Kulosaarta vastapäätä oli pitkä keltainen asuintalo, jota kutsuttiin Elon taloksi. Sen omisti Aleksander Elo. Talossa on asunut kauppias Heiki Ojala, joka oli Vihtori Ojalan veli ja asianajaja Martti Ojalan setä. Siinä ovat asuneet mm. poliisit Eero Väkinen ja Valtter Alen. Tontilla oli myös J.A. Salmen sahansa palon jälkeen suuri liiterirakennus, joka oli täynnä astiapuuteollisuudessa tarvittavia pajuvanneaihoita. Urho ja vaimonsa Salmi pitivät ruokakauppaa tontilla olevan talon toisessa päädyssä. Talon tyttäret Liisa ja ? toimivat aika ajoin puotipukuina, näin auttaen äitiään kaupanhoidossa.

Tontilla piti jonkin aikaa Eranko autokorjaamoa ja Lauri ja poikansa Esko Lännenmäki autoverstasta, nykyisin tontilla on Matti Lännenmäen autokorjaamo.

Lännenmäen korjaamo paloi

Tammikuussa 1967 syttyi tulipalo Lännenmäen suuressa korjaamossa ja Pajassa, jolloin 24 metriä pitkä korjaamorakennus paloi maan tasalle alakerran tiiliseinää lukuun ottamatta. Esko Lännenmäen nopean toiminnan ansioista saatiin korjaamossa olleet kolme autoa ja traktori turvaan, mutta navetassa olleet lehmä ja neljä lammasta menehtyivät. Kaksi moottorivenettä paloi. Samoin Lännenmäen oma henkilöauto paloi. Lauri Lännenmäelle jäi vain yksi ruuvimeisseli palon jälkeen työkaluista. Sähköjohdoista syttyi palo ja vakuutukset eivät kattaneet menetyksiä.

Metsävikiksi kutsuttu poikamies Viljo Metsäheimo omisti pienehkän asuintalon aivan sataman risteyksessä. Talon omisti sittemmin Seppo Linden kauppias Aleksander Lindenin Martin poika. Tämän talon rakensi alkuaan kalastaja Jaakko Vuorinen, jonka tytär Aino Palola e. Vuorinen sittemmin siinä myös asui. Hänen miehensä rakensi aikoinaan Kouhin ison suulin Krookanlahden rannalle, joka nyt tunnetaan maineikkaana Rantakahviona. Vanhan suulin suunnitteli kunnan teknisen toimiston päällikkö Heikki Hakosalo nykyiseen asuunsa. Hieno kulttuuriteko sekin on. Tässä talossa ovat asuneet myös Hanna Kolsio ja opettaja Aino Kalliomäki, joka on kunnallismies Jussi Kalliomäen tytär.

Saaren talo, joka sittemmin vuonna 1978 oli Valtter ja Lahja Alenin koti. Siinäkin oli 1920 luvulla kauppaliike.

Saaren talo Satamassa on rakennettu 1900-luvun alussa ja se on peruskorjattu 1979. Hirsirunkoinen talo on 2500m² tontilla teiden risteyksessä ja se kuului ennen Artturi Saaren perikunnalle.

Artturi Saari tuli Ellen vaimonsa kanssa tähän taloon Isojoelta. He pitivät talossa sekatavarakauppaa. Prheessä oli kahdeksan lasta. Artturi Saari oli sukua sittemmin onnettoman kohtalon kokeneelle Kyllikki Saarelle.

Valtteri ja Lahja Alen vaikuttivat aikanaan vahvasti Lahja pankkivirkailijana ja Valtter poliisina.

Heidän tyttärensä Marja-Leena Heinonen toimi diplomikirjeenvaihtajana ja hän asuu nykyään eläkkeellä jo ollen Turussa.

Varvintien alussa oikealla puolella näkyy tänäänkin kun tarkasti katsoo entisen rakennuksen kellaritiloja.

Muistan kun kuokkatoverini Jukka-Pekka Kulosaaren ja eräiden muidenin sataman poikien kanssakolusimme tuossa kellarissa, jossa usein oli vettä, mutta kaikki outo veti nuoria poikia puoleensa. Arvelin vanhoja muistellessani, että siinä olisi ollut palokaivo, olihan satamassa paljon palonarkoja puurakennuksia ja lautakarkkoja. Jukka osasi kertoa oikean asiantilan. Sitten minulle selvisi Esa Ahon ja Erkki Erkkilän tietojen avulla, että paikalla on ennen ollut Rosenlund- nimisen naishenkilön asuinrakennus, jonka Yrjö Östervik poltti selittäen tekoaan sillä, että siinä vietettiin paheellista elämää. Yrjö ei rangaistusta tästä teostaan, tuhopoltosta saanut vaan hänet hoidettiin sairautensa vuoksi hoitolaitokseen. Talon sisällä silloin olleet lapset pelastettiin viime hetkellä turvaan. Lasten pelajina olivat Arvo Lindforsa, sittemmin Liutala ja Kunelista kotoisin oleva Eino Laine.

Eämän vilkkaus näkyi voimakkaassa nousukaudessa elävillä Merikarvian kyläraiteilla ja erityisesti Krookassa. Juoppous ja väkivalta ja elämän raaistuminen yleensäkin alkoi näkyä huolestuttavassa määrin. Niinpä kunnantöimistössä ja valtuustosakin tämä huomattiin. Perustettiin erityisesti satamaa ajatellen kolmas poliisinvirka, jolla pyrittiin estämään salakapakointi ja alkoholin ylenpalttinen käyttö.

Suutari Jussi Lehtisen pieni punainen mökki on tänäänkin vielä suvun hallussa aivan uimarannantein alkupäässä. Nykyisin Uimarannantien nimi Merikarvia-seuran toivomuksesta on muutettu Kivitieksi, kun tie on todellakaan johda minkäänlaiselle uimarannalle. Suutariperheessä oli paljon lapsia. Jussin poika Arvi asui talossa poikamiehenä.

Valtteri oli kotoisin Siikaisista ja Lahja Suni tuli Merikarvialle Säkijärveltä. He tapasivat toisena sotilaskoti toiminnan yhteydessä. Lahja ja Valtteri toimivat aktiivisesti Merikarvian senioriyhdistyksessä.

Valtter Alen, poliisi

G.A. Lindenin kauppaliike

Aleksander ja Lempi Lindenin kauppaliike toimi ydinkrookasa vuodesta 1920 1940-luvun puoliväliin saakka. Kauppa purettiin 1860-luvulla. Sen paikalla nykyisin on Teuvo Lindenin omakotitalo. A. Lindenillä oli aivan sataman rannassa suolaamo, jonka nimikyltti näkyi pitkälle merelle.

Aleksander Linden syntyi vuonna 1888 ja hän kuoli vuonna 1943. Hänen vaimonsa Lempi li nejä vuotta nuorempi ja hän kuoli 7.11.1953.

Vanha tulitikkuetiketti kertoo: A. Linden, Merikarvia, Puhelin 57. Myy: Kangas- ja siirtomaatavaroita y.m. Ostaa: Kaloja, halkoja y,m.

Linden harjoitti halkojen ostoa ja myyntiä.

Tästä kaupasta on tänäänkin vielä jäljellä makasiini, kaksikerroksinen kapeahko rakennus, johon meripäivillä on kirpputorilla käydessään mahdollisuus poiketa ostoksille. kauppias Linden vuookrasi vuonna 1921 rannassa olleen kunnan laiturin, joka oli valmistunut vuonna 1919 ja hän sai ottaa palkakseen puolet sataman tuloista ja neljäsosan puutavarasta kertyneistä maksuista, mikä selviää kunnanvaltuuston ja kunnallislautakunnan pöytäkirjoista. Linden osti viljaa ja tervaa maakunnasta ja myi puolestaan sinne silakkaa. Tervan Linden myi kaupassaan kalastajille ja ahvenanmaalaisille halkokauppiaille, jotka veivät tervaa Ruotsiin saakka. Porista tuotiin omalla veneellä mm. ruisjauhoja, kahvia, sokeria, vehnä jauhoja ja kangasta. Linden myi kalastajille myös pauloja, hampua, kalalankaa ja korkkia. Lindenin kaupassa myytiin myös kakkoa eli junttaa, joka oli kotona tehtyä leipää. Lindenin kaupassa valmistettiin ja myytiin rannan työläisille keitettyä sianlihaa. Lindenillä oli kaksi palvelijaa yksinomaan leipomista ja lihankeittämistä varten, kertoo Tuulikki haanpää yliopistotutkimuksessaan vuonna 1974. Kaupoissa oli ennen vanhaan vähän rennompia menoja. Lindenin kauppakin oli yhdistetty baari ja kylän miesten kokoontumispaikka. jaujo- ja sokerisäkkien päällä istuttiin ja kessua savutettiin, jottäynnä. Ykkösbilsneri oli suosikkijuoma ja ukkojen kauppareissut kestivät monen pullon ajan. Yhtä

luonnollinen näky oli kauppiaan konttausiässä olevat lastenlapset keräilemässä tupakantumppeja ja tyhjiä kaljapulloja kaupan lattialta.

Luokkatoverini Heikki Henrikssonin koti Vallila oli ja on edelleenkin aivan Lindenin kauppaa vastapäätä. Talo on tänään Heikin omistuksessa. Tätä pihapiiriä kutsutaan Tarttilan mäeksi. Talo on rakennettu vuonna 1924 ja se on peruskorjattu vuonna 1967, jolloin talo sai uuden ulkovuorauksen kattopellityksen. Alkuaan talo oli Kaisa ja Jussi Henrikssonin koti. Jussin kuoltua Kaisa meni avioon Jussin veljen Eemelin kanssa, josta liitosta Heikki on. Jussin tytär Greta Brander siirtyi ajasta ikuisuuteen 2000 luvulla. Heikki on eläkkeellä oleva rakennusmestari, joka pitää sataman taloan kesänviettopaikkanaan. Heikki oli MePan jalkapallojoukkueen tärkeä maalintekijä ja Merikarvian shakkikerhon taitava pelaaja. Tarttilan mäen nimi juontaa Tarttilan talosta, joka sijaitsi aivan Henrikssonin ja Snellmanin talon välissä. Tätä taloa ei enää ole.

Annunmäki ja Tarttila toimivat sataman poikien urheilutapahtumien keskiössä. Tarttilassa yleisurheiltiin ja pelattiin jalkapalloa. Annunmäki oli talvisin tärkeä hiihtostadion. Nyt paikalla on Osmo Ala-Honkolan ja Raimo Rannan asuintaot. Merivartijat ovat saaneet itselleen yhden Krookan hienoimmista tonteista.

Annunmäen alapuolella sijaitsi aikoinaan eräänlainen siirtolapuutarha heti sodan jälkeen. Nämä ilmaiset 5 x 3 metrin puutarhapäntit annettiin halukkaille porkkanan, sipulin perunan ja muiden keittiökasvien viljelyyn. Ne olivat monelle tarpeen sodan jälkeisissä ankeissa oloissa.

Annunmäen nimi juontuu Annu Salmisesta, jonka pieni mökki sijaitsi Annun veljen Eemeli Starkmanin tontin yläpäässämerituulentien varressa.

Esa Alho esitti minulle mielenkiintoisan tiedon, jonka mukaan Ydinkrookka on ollut ennen aikaan saari. Minunkin nuoruudessani ns. Manulanviikistä lähti vetinen alue noudattaen aika paljon Aalinradan reittiä.

Salmen sahan pyttytehtaan takaa kulki iso avo-oja, joka tänäänkin on vielä nähtävissä, kohden Riipperinviikiä, jota maankohoamisilmiö huomioiden saariajatus on mahdollinen tosieikka.